

**K.K.T.C.
YAKIN-DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ**

KİRALIK KONAK ROMANININ İNCELENMESİ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

NEVAL YILMAZLAR

SINIFI : 4-B

NUMARASI : 950443

HAZİRAN 1999

LEFKOŞA / KIBRIS

**K.K.T.C.
YAKIN-DOĞU ÜNİVERSİTESİ
FEN EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ**

KİRALIK KONAK ROMANININ İNCELENMESİ

KİRALIK KONAK

(ROMAN)

NEVAL YILMAZLAR

Danışman : Dç. Dr. BÜLENT YORULMAZ

HAZİRAN 1999

LEFKOŞA / KIBRIS

YAKUP KADRI KARAOSMANOĞLU

KİRALIK KONAK

(ROMAN)

ON DOKUZUNCU BASKI

**İLETİŞİM YAYINLARI
İSTANBUL
1998**

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ.....	1
I. GİRİŞ.....	2
II. YAZARIN HAYATI.....	3
III. MADDİ KÜLTÜR UNSURLARI.....	4
IV. İNDEKS.....	15
V. KAYNAKÇA.....	24

ÖNSÖZ

Bu bitirme tez çalışması Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü Yeni Türk Edebiyatı kapsamı dahilinde yapılmıştır.

Çalışmada Yakup Kadri Karaosmanoğlu ' nun "Kiralık Konak" adlı romanı ayrıntılı olarak incelenmiştir. Bu kapsam içerisinde maddi kültür unsurları çıkartılıp tahlil edilmiştir.

Bu çalışmada beni yönlendiren, her türlü yardımı ve eleştiriye esirgemeyen mezuniyet çalışması danışmanım Doç. Dr. Bülent Yorulmaz 'a teşekkür ederim.

I. GİRİŞ

Yakup Kadri 'nin, Kiralık Konak adlı romanı 1908 ile 1918 yılları arasındaki dönemi konu alır. Romanda kurumlar arası çatışma vardır. Bu bir nesil çatışmasıdır. Yazar, romanda toplumun en küçük kurumu olan aileyi ele alıyor.

Yakup Kadri "Kiralık Konak" adlı romanında, osmanlı geleneklerine bağlı Naim Efendi, onun alafranga – züppe damadı Servet Bey, torunu Seniha ve bu aile çevresindeki öbür insanlar aracılığıyla Tanzimat'ı izleyen değer kargaşası, kuşaklar arasındaki kopukluk ve batılılaşmanın yol açtığı yozlaşma üzerinde durmuştur.

II. YAZARIN HAYATI

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU (27 Mart 1889 – 13 Aralık 1974)

XX. yy yazarlarından, 27.3.1889-13.12.1974, doğum Kahire, ölüm Ankara. İlk ve orta öğrenimini Manisa, İzmir ve İskenderiye’de tamamladı., İstanbul’a geldi (1908). Peyam (1915) ve İkdam (1916 -) gazetelerine makale ve hikayeler yazdı. Milli mücadele yıllarında Anadolu’ya Mustafa Kemal saflarına geçti. Milletvekili; Tiran(1934), Prag(1936), Lahey(1939), Bern(1942) elçisi oldu. Ulus gazetesinde (Ankara) başyazarlık yaptı. Sonuncu Manisa milletvekilliği 4 sene sürdü (1961-1965).Ölümünde Anadolu Ajansı Yönetim Kurulu Başkanı bulunuyordu. Cenazesi İstanbul’a getirildi, Beşiktaş’ta Yahya Efendi Mezarlığı’na gömüldü.*Yazı hayatına Fecr-i Âti topluluğunda romantik-realist hikaye ve mensur şiirle başlayan(1909); deneme, makale, oyun, monografi ve anı türlerinde eser bırakmış olan Yakup Kadri, yaygın şöhretini romanlarıyla sağladı. Tarih ve toplum olaylarından herbirini bir romanına konu edinerek, Tanzimat devri ile Atatürk Türkiye’si arasındaki dönem ve kuşakların geçirdikleri sosyal değişim ve bunalımlarını, yaşayış ve görüş farklarını işledi; düşünceye ve teze dayanan özlü eserler verdi. *Pek çoğu yabancı dillere de çevrilmiş ve tükendikçe yeni baskıları yapılagelen eserleri, türlerine ve ilk basım yıllarına göre şöyledir: Hikaye kitapları:**Bir Serencam** (1913), **Rahmet** (1923), **Milli Savaş Hikayeleri** (1947)*Romanları:***Kiralık Konak** (1922),***Nur Baba** (1922),***Hüküm Gecesi** (1927), ***Sodom ve Gomore** (1928), ***Yaban** (1932), ***Ankara** (1934), ***Bir Sürgün** (1937), **Panorama** (2 cilt,1953/54), **Hep O Şarkı** (1956) Düzyazı Şiirler: **Erenlerin Bağından** (1922), **Okun Ucundan** (1940) *Monografiler: **Ahmet Haşim** (1934), **Atatürk** (1946) *Anıları: **Anamın Kitabı** (çocukluk anıları,1957), **Vatan Yolunda** (Kurtuluş Savaşı anıları,1958), **Gençlik ve Edebiyat Hatıraları** (1969), **Zoraki Diplomat** (elçilik anıları, 1955), **Politikada 45 Yıl** (siyaset anıları, 1968) *En ünlü eseri olan Yaban romanı, C.H.P. 1942 Roman Mükafatı’nda ikincilik kazanmıştı. *Atilla Özkırımlı’nın baskıya hazırladığı **Bütün Eserleri** İletişim Yayınları’nda çıkmıştır(19. Cilt,1990).

III. MADDİ KÜLTÜR UNSURLARI

MEKANLAR

ahşap ev : Ana malzemesi ağaç olan, tek kattan ibaret bir bina.

apartman : Bir kat üzerinde birkaç oda, salon, mutfak ve tuvaletten oluşan müstakil ev.

apteshane : Aptes bozacak yer, ayak yolu.

bar : İçkili, danslı, eğlenilecek yer.

cami : İçinde beş vakit namaz, Cuma ve bayram namazı da kılınan büyük müslüman tapınağı.

cumba : Üç tarafından sokağı gören pencereli çıkma. Cumbalar, çoğunlukla evin ön cephesinin ortasında yer alan ve üç yöne açık çıkmalardır.

dükkan : İçinde perakende bazen de toptan eşya satılan işyeri.

fumoir : Sigara salonu.

gar : Büyük tren istasyonu.

gazino : Yemek yenen, program seyredilen yer.

hamam : Yıkılacak yer.

han : Eskiden yolcuların konaklamaları için yapılan, yolların konaklama yerlerinde inşa edilmiş yapı.

konak : Büyük ve görkemli ev. Saraydan küçük normal bir evden büyük olan konaklar özellikle Osmanlı döneminde askeri ya da sivil yöneticiler, yerel yöneticiler, varlıklı aileler tarafında yaptırılıyordu. Bunlar iki üç katlı, ahşap, kagir ya da ikisinin karışımı olan haremlik ve selamlık bölümlerinden meydana gelen, çok odalı yapılardır.

köşk : Bahçe içine yapılmış büyükçe süslü ev. Bu binalar padişahların birkaç saatini veya gününü geçirdiği bir dinlenme ve eğlence yeridir.

kulüp : Konuşmak, spor yapmak için yalnız üye olanların toplandığı yer.

loca : Tiyatro, sinema v.b. seyircilerin oturdukları bölmelerle ayrılmış hücre.

lokanta : Para karşılığı yemek satılan ve yenilen yer.

mağaza : Büyük dükkan.

mahkeme : Bir yargıç veya yargıç ve savcıdan oluşan heyetin yargı görevini uyguladıkları yer.

mahzen : Binaların bodrum kısmında bulunan yeraltı deposu.

mezarlık : Ölü gömülen yer.

otel : Yolcu ve turistlere geceleme, yemek, eğlenmek gibi türlü hizmetleri sunmak için yapılmış kuruluş.

palas : Birinci sınıf veya lüks sınıf otel.

saray : Büyük konak

sayfiye : Yazlık, yazlık ev.

selamlık : Eskiden saray, köşk ve konaklarda erkeklere ayrılmış bölüm.

şato : Senyör veya kral konutu

türbe : Genellikle ünlü kimseler için yapılmış ve içinde o kimsenin mezarı bulunan yapı.

yalı : Deniz, göl v.b. su kıyısına yapılmış büyük güzel ev.

EĞLENCELER

çay ziyafetleri : Haftanın belirli günlerinde veya her gün bir kişide toplanılarak, konukların çay ve diğer yiyecekler verilerek ağırlandığı toplantı.

poker partileri : İki kişiden yedi kişiye kadar oyuncusu olan, eğlenmek için oynanan bir tür iskambil oyunu.

suvare veya suare : Akşam yemeğinden sonra eğlenmek için dost ve arkadaşlar arasında yapılan toplantı.

BİTKİLER

ceviz ağacı : Çok uzun ömürlü, kerestesi değerli ulu bir ağaç.

çam : İğne yapraklı olan ağaçlara verilen genel ad.

defne : Yaprakları güzel kokulu ve yaz, kış yeşil olan ağaç.

gül : Rengi ve çeşidi çok fazla olan güzel renkli ve kokulu bir süs çiçeği.

karanfil : Güzel kokulu bir süs bitkisi ve bunun çiçeği.

kekik : Çiçeği baharat olarak kullanılan bir bitki.

maun : Hindistan'da yetişen, parlak kırmızı renkte kerestesi olan bir ağaç.

menekşe : Otsu bir bitki ve bitkinin çeşitli renklerdeki güzel kokulu çiçeği.

mercanköşk : Çiçeği baharat olarak kullanılan bir bitki.

papatya : Baharda, ortası sarı kenarları beyaz güzel çiçekler açan bir kır bitkisi.

zakkum : Çiçekleri beyaz ya da kırmızı renkli, büyük ve gösterişli olan, kurumuş dere yataklarında kendi kendine yetişen, saksılarda süs bitkisi olarak da yetiştirilen, ağırlı bir bitki.

zambak : İri çiçekleri olan ve soğanla üreyen bir süs bitkisi.

AKSESUARLAR

başörtü : Kadınların başlarını kapatmak için kullandıkları örtü.

bilezik : Bileğe süs için takılan halka.

boyun bağı : Yakanın ceket veya pardesü ile temasını önlemek için boyuna sarılan dar bir atkı.

çanta : Kösele, deri, bez, plastik veya tahtadan yapılan büyüklüğüne göre para, evrak, eşya taşımak için kullanılan kap.

elmas : Billur hale gelmiş arı karbon.

inci gerdanlık :Boyna takılan inci elmas dizisi.

küpe : Kadınların kulaklarına taktıkları süs eşyası.

madalyon : Boyuna ince bir zincirle asılan ve içine genellikle resim, saç telleri v.b. konulan, değerli madenden yapılmış, oval veya yuvarlak süs eşyası.

mücevher : Kıymetli süs eşyası.

sarı altın : Parlak sarı renkte 19,26 yoğunluğunda 1063 derecede ergiyen kolay işlenir, paslanmaz değerli bir element.

yakut yüzük : Bir korindon çeşidinden meydana gelen pembe veya erguvan tonlarıyla süslü, koyu kırmızı renkte, saydam, değerli taş. Yakut taşıyla süslenmiş, parmağa takılan halka.

yelpaze : Küçük küçük hareketlerle sallandığı zaman hava akımı sağlayan araç. Genellikle hanımların kullandığı bir çeşit aksesuar.

ziynet : Kıymetli süs eşyası.

zümrüt yüzük : Yeşil renkte, cam parlaklığında, saydam, değerli bir süs taşı ve bu taşla süslenmiş, parmağa takılan halka.

VASITA

kupa arabası : İki camlı kapısı ve önde arabacı yeri bulunan kapalı, dört tekerlekli, iki kişilik atlı araba .

otomobil : Patlamalı, içten yanmalı , elektrikli bir motor veya gaz türbiniyle hareket eden taşıt.

tayyare : Uçak.

tramvay : Yol profili üzerinde çıkıntı yapmayacak şekilde döşenmiş raylarda hareket eden taşıt.

tren : Bir veya birden fazla lokomotif tarafından hareket ettirilen vagonlar dizisi, katar, şimendifer.

vagon : Bir lokomotif tarafından çekilen kendi hareket gücü olmayan yük ve yolcu taşımak için kullanılan demir yolu arabası.

vapur : Buhar gücü ile çalışan gemi.

YİYECEK – İÇECEKLER

bira : Arpa ile şerbetçi otunu mayalandırmak yolu ile yapılan az alkollü bir içki.

çay : Çaygillerden bir ağaç ve bu ağacın siyaha yakın renkteki kurutulmuş yapraklarının sıcak suya konması ile elde edilen içecek.

ekmek : Tahıldan elde edilen unun yoğrulup fırında, sacta, tandırda pişirilmesi ile elde edilen yiyecek.

ızgara balık : Maden çubuklarından parmaklık şeklinde yapılmış araç üzerinde pişirilen balık.

içki : İçinde belli miktarda alkol bulunan içecek.

kahve : Kahve çekirdeğinin kavrulup dövülmesi veya öğütülmesiyle elde edilen toz ve bu tozların kaynatılmasıyla hazırlanan içecek.

likör : Meyve ,alkol, su, şeker ve esans karıştırılarak yapılan içki.

macun : Hamur kıvamındaki madde.

meyve : Yemiş.

rakı : Üzüm, incir gibi maddelerin alkolle mayalanıp damıtılmasından elde edilen, sarhoşluk veren bir çeşit içki.

sebil : Kutsal günlerde Allah rızası için dağıtılan içme.

sebze : Pişirilerek yenilen yeşil bitkiler.

sucuk : Et kıyması içine çeşitli baharatlar koyup hazırlanan maddeyi, yıkanıp şişirildikten sonra kurutulan bağırsak içine doldurup bir süre kurutmakla elde edilen yiyecek maddesi.

sampanya :Beyaz ve köpüklü şarap. Bir tür alkollü içki.

şarap : Üzüm veya başka meyvelerin sularını belli usullerle mayalandırmakla elde edilen alkollü içki.

viski : Tahıllar malt yapılarak şekerlendirildikten ve uygun surette fermantasyona uğradıktan sonra damıtılarak elde edilen alkollü içki.

zeytinyağı : Zeytin tanelerinin sıkılmasıyla çıkarılan yağ.

ARAÇ – GEREÇLER

abajur : Genellikle huni biçiminde kağıttan, maddeden, kumaştan, porselenden veya buzlu camdan yapılmış ışığı kırmak ve yumuşatmak için bir lambaya uydurulan yansıtıcı.

alçı : Alçı taşının pişirilip, öğütülüp toz haline getirilmiş şekli.

antika : Eski zamanlardan kalma nadir ve kıymetli eşya.

asansör : Dik veya pek az eğik raylar arasında hareket eden ve makine ile çalışan bir kabin içinde insan ve yük taşımaya sağlayan kaldırıcı cihaz.

avize : Tavana asılan süslü aydınlatma aracı. Cami, kilise v.b büyük yapılarda daha önce kullanılan top kandillerinin yerini sonradan avizeler almıştır.

ayna : İnsanın bakınca kendini görmesi için kullandığı cam yada madeni levha.

bando : Üfleme ve vurgulu çalgılardan çoğu kırk, elli parçadan oluşmuş asker mızıkası topluluğu.

baston : Yürürken dayanmaya yarayan üzeri az veya çok işlenmiş değnek.

bavul : Yolculukta kullanılan içine eşyaların konulduğu büyük çanta.

bez : İnce pamuk ipliğinden yapılan dokuma.

biblo : Masa, raf, etajer v.b üzerine konulan vazo, heykel gibi zarif, küçük süs eşyası.

çakıl : Irmak ve deniz kıyılarında aşındırıp yuvarlak hale getirdiği küçük, renkli taş.

çarmıh : Eski Romalıların suçluları ceza vermek için gerdikleri haç işareti şeklinde direk.

çekic : Çivi çakmak ve madeni dövmek için kullanılan tahta saplı çelik veya demirden yapılmış araç.

çerçeve : Ayna, resim, yazı gibi maddelerin daha güzel görünmesi için etraflarına geçirilen kenarlık.

çingirak : Küçük çan.

çivi : İki cismi birbirine tutturmak için genelde demirden yapılan ucu sivri, bazıları başlı ufak sivri demir.

demir sac : Demir levhadan yapılmış dış bükey pişirme aracı.

dolap : Genelde tahta ve sactan yapılmış rafları, kapısı bulunan ev veya büro eşyası.

etajer : Üst üste raflardan oluşan ayaklı yada duvara çakılmış küçük mobilya.

fişek : Tüfek, tabanca gibi silahlara konulan, içi barut dolu bir kovan ve ucundaki çekirdekten meydana gelen cephaneye, kurşun.

gardrop : Elbiselerin konduğu büyük dolap.

gazete : Toplumun ilgilendiği çeşitli konularda bilgi veren, fikir yazıları yayınlayan genelde günlük olan yayın.

gitar : Uta ve lavtaya benzeyen altı telli çalgı.

giyotin : Baş kesmeye yarayan araç.

gözlük : Gözlerin bozukluğunu tamamlayan veya gözü koruyan cam ve çerçeveden oluşan araç.

halat : Kalın ip.

halı : Yere serilmek, duvara asılmak üzere çoğu yünden dokunan kalın yaygı.

hançer : Ucu eğri ve sivri, kamaya benzer kısa bıçak.

ibrik : Su ve sulu şeyleri koymaya yarayan kulplu, emzikli kap.
iğne : Dikiş dikmeye yarayan bir ucu ince diğer ucu iplik takmak için deliği bulunan araç.
iskambil kağıdı : Bir tarafında rakamlar ve şekiller bulunan oyun kağıdı.
iskemle : Arkalığı olmayan sandalye. İskemleler çoğunlukla eski Türk kahvelerinde ve bahçelerde kullanılırdı.
ispirto : Alkol
kadeh : İçki içmek için kullanılan küçük bardak.
kafes : Aralıkli bir şekilde maden tel ve ağaç çubuklardan yapılmış kap, barınak.
kamçı : Bir ucunda sırim bağlı ve arabacıların kullandığı değnek.
kanape : Birkaç kişinin oturabileceği arkalığı, kol dayayacak yeri olan geniş koltuk.
kandil : İçinde sıvı bir sağ ve fitil bulunan kaptan oluşmuş ışık aracı.
karavana : Çok miktarda yiyecek olan kenarları dik, derince maden kap.
karyola : Üzerine yatak serilip yatmaya yarayan maden veya tahta kerevet.
kitap : Yazılmış ya da basılmış yaprakların bir araya getirilmesiyle oluşan dergi.
kolonya : Hafif kokulu tuvalet ispiertosu.
koltuk : Kol dayayacak yeri olan geniş sandalye.
kurna : Hamamlarda musluğun altında bulunan genelde mermerden yapılmış tekne.
kursun : Tüfek, tabanca gibi hafif silahlarda kullanılan mermi.
kursun kalem : Dış tarafı tahta içi grafitten oluşan yazı kalemi.
kürek : Toprak, kömür gibi şeyleri yerden alıp başka yere atmaya yarayan alet.
lamba : İçindeki teller elektrik akımı ile akkor haline getirilip ışık elde edilen alet.
leğen : İçinde öteberi yıkanan, derinliği fazla olmayan genişçe kap.
masa : Bir destek üzerine oturtulmuş genişçe tablodan oluşan mobilya.
masrapa : Ağız açık, kulpu olan küçük su kabı.
mengene : Yağını ya da suyunu çıkarmak için ürünleri sıkmaya yarayan aygıt, sıkıştırıcı.
mızıka : Ağız armonikası.
ok : Yayla atılan, ucunda demir kısım bulunan tahta çubuk.
otoman : Sedir biçiminde kanape.
paravana : Menteşelerle birbirine bağlı birkaç parçadan meydana gelen ve binalarda bazı bölümleri ayırmakta kullanılan, katlanır, taşınır, perde niteliğinde ev eşyası.
parke : Küçük genellikle dikdörtgen şeklinde kesilmiş, özel tahtalardan yapılmış döşeme.
pervaz : Bir şeyin özellikle kapı ve pencerelerin etraflarına eklenen dar, ensiz parça.
pike : Kabartması olan pamuklu kumaştan yapılmış yatak örtüsü.
piyano : Üzerinde parmak basacak tuşları bulunan, telli, ağır, büyük çalgı.
raf : Üstüne öteberi koymak için duvara ya da bir dolabın içine tutturulmuş genişçe ve uzunca tahta.
saat : Günün hangi saati olduğunu gösteren aygıt.
sandalye : Arkalıklı, bir kişilik oturacak.
saz : Mızrapla çalınan uzun saplı halk çalgısı
sedye : Hasta ve yaralı taşımaya yarayan tarafından kaldırılıp götürülen yatağa benzer taşıt.

sineklik : Sinekleri kovmaya yarayan ucu püsküllü değnek.
soba : Bir alanı ısıtmak için içinde kömür, odun veya gaz yakılan araç.
sürgü : Kapıyı arkasından kapamak için kullanılan tahta ya da demir.
sezlong : Uzanılabilecek şekilde yapılan ve üzerine döşeme yerine bez serilen bir tür portatif koltuk.
tabak : Yiyecek koymak için kullanılan derince kap.
tabanca : Cepte, belde taşınan, tek elle kullanılabilen ateşli silah.
tablo : Çeşitli yüzeylere çeşitli boyalar kullanılarak el ile yapılmış resim.
tabure : El, kol, sırt dayayacak yeri olmayan iskemle.
tabut : Ölünün mezara götürülürken veya gömülürken içine konduğu tahta sandık.
tambur : Türk musikisinin temel aletlerinden olan mızrapla veya yayla çalınan karnı yuvarlak, sapı uzun tahtadan yapılmış çalgı.
tas : İçine sıvı şeyler konulan genellikle metalden yapılmış çukurca kap.
telefon : Uzaktan konuşmayı sağlayan aygıt.
top : Gülle atan ateşli bir silah.
tuğla : Duvar örmek için özel kalıplarla dökülüp yapılan sonra da fırında pişirilen özlü çamur.
tuvalet masası : Kadınların taranmak, makyaj yapmak için kullandıkları çekmece, ayna ve bazen kanatlarla donatılmış masa.
vazo : İçine genellikle çiçek yerleştirilen çeşitli biçim ve büyüklükte kap.
yatak : Dinlenmek veya uyumak için üzerine yatılan eşya.
yorgan : Yatakta üste örtülmek için kullanılan geniş, hafif kalınlıktaki örtü.
zil : Uyarma, çağırma ve işaret vermek için kullanılan bir çan ve çana vurmaya yarayan tokmaktan oluşan araç.

GİYİM – KUŞAM

astar : Elbiselerin ve ayakkabıların içine geçirilen ince kat.

ayakkabı : Özellikle sokakta ayağı korumak için giyilen ve altı kösele, lastik gibi dayanıklı maddelerden yapılan ayak giyeceği.

canfes : İnce, parlak, üzerinde desen bulunmayan ama açıklı koyulu iki renkli gibi görünen tok ipekli kumaş.

ceket : Önden açık, düğmeli, genelde cepli, kalçaya kadar inen boyda, erkeklerin ve kadınların giydiği giysi.

çamaşır : İçe giyilecek eşyaya verilen genel isim.

çarık : Kenarları kıvrılıp, iki ucu dikilerek yapılan ham deriden köylü pabucu. Bugün Tanrı dağı, Ural-İdil bölgesi, Anadolu ve Şap denizi ile çevrili alan içinde yaşayan topluluklar tarafından giyilir.

çarşaf : Eskiden kadınların giydikleri uzun sokak kıyafeti.

çuha : Tüysüz, ince sık dokunmuş kumaş.

dekolte : Boynu, omuzları, göğsü, sırtı açıkta bırakan kadın giysisi.

elbise : Çamaşırların üzerine giyilen her türlü esvap.

entari : Daha çok kadınların giydiği kolları ve eteği uzun giysi.

esvap : Elbise, giysi.

etek : Vücudun belden aşağısına giyilen kadın giysisi. Bu giysinin alt tarafı.

fes : Kırmızı çuhadan yapılan, püsküllü yada püskülsüz, kesik koni biçimli başlık.

Bu başlık İslamıktan sonra ilk kez Fas'ta giyildiği için Türkiye'ye gelince de Fas kentinden uyarlanarak bu adla anılmıştır. Biçimlerine göre ise feslere aziziye, meci diye, zuhaf gibi adlar verilmiştir.

gömlek : Pantolon veya etek üstüne giyilen kısa giysi.

güderi eldiven : Güderi haline getirilmiş geyik, köpek, kunduz ve dağ keçisi derilerinden yapılan, çeşitli dış etkilere korumak için ellere takılan giyecek

hırka : Genellikle yünden örülmüş veya kalın kumaştan dikilip, içi diğer maddelerle kalınlaştırılmış, evde giyilen ceket.

istanbulin : Tazimat döneminden XX. yy. başlarına değin giyilmiş, önü kapalı bir tür uzun etek.

İstanbulin, 1. Meşrutiyet döneminde sivil memurların batılı gibi giyinmeleri zorunlu tutulduğunda ortaya çıkmıştır. Kolalı yaka, gömlek ve kravatla giyilen redingotun güç olduğundan daha rahat bir giyim olan istanbulin kısa sürede benimsenmiş, resmi davetlerde de giyilmiştir.

kadife : Bir yüzü ince, yumuşak ve parlak tüylerle kaplı bir çeşit kumaş.

kalos(galoş) : Tahta tabanlı deri ayakkabı.(Kullanımı Ortaçağ'a değin inen ve bir başka ayakkabı üzerine onu korumak için giyilen, tahta tabanlı, yüzü kaba deriden yapılmış fortsiz, oyuk ökçeli ayakkabılara da galoş denir.)

kavuk : Pamuktan yapılan ve etrafına sarık dolanan erkek başlığı.

kemer : Bele bir defa dolandırılıp toka ile tutturulan deriden, bezden madenden yapılabilen bel bağı.

kese : Cepte taşınan ve içine para, tütün v.b şeyler koymak için kullanılan kumaş veya örgü küçük torba.

kombinezon : Kadınların giydiği kolsuz iç çamaşırı.

kostüm : Ceket ve pantolondan meydana gelen erkek takım elbisesi.

kundura : Ayağı örten ve dış nesnelerden koruyan nesne.

kuşak : Bele sarılan uzun enli kumaş.

kürk : İşlendiği zaman giyecek eşyası, garnitür ve aksesuar olarak kullanılan ince ve sık tüylü hayvan postundan yapılmış giyim eşyasıdır.

lüstrin : Kabartma nakışlı ipekli kumaş.

manşon : Soğuktan korunmak için ellerin içine sokulduğu üzeri kürkle kaplı vatkalı ipek kılıf.

manto : Kışlık kadın paltosu.

meşlah : Kol yerleri yarık bol dikilmiş kadın üstlüğü.

mendil : Burun silmek yüz kurulamak v.b işlerde kullanılan, kenarları çekilmiş veya işlenmiş küçük ve kare biçimindeki dokuma.

önlük : İş yaparken üstü kirlenmesin diye bele bağlanan örtü.

pantolon : Belden aşağı giyilen bacaklar için iki kısma ayrılmış şekilde olan giyecek.

pardesü : Serin havalarda elbiselerin üstüne giyilen ince üstlük.

peçe : Kadınların dışarı çıktıklarında yüzlerini gizlemek için örtündükleri seyrek dokulu kumaştan yapılmış ince örtü. Peçe genellikle çarşaf ile birlikte kullanılır ve yüzü bütünüyle örter.

pelerin : Omuzlardan aşağı dökülen, kolsuz bir çeşit üstlük.

penyuvar : Yataktan kalkınca geçici olarak giyilen üstlük, sabahlık.

redingot : Eskiden etekleri önde birleşen uzun ve bol erkek giysisi. XVII. yy sonlarından başlayarak İngiltere’de binicilikte ve yağmurdan korunmak amacıyla giyilen ve 1725’e doğru Fransa’da kullanılmaya başlanan redingot, önden düğmelenen, arkasında ve yanlarında yırtmaç bulunan bol bir mantodur. Redingot Türkiye’de 2. Abdülhamid döneminde (1876-1909) istanbulin yerine kullanılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında da giyilmiştir.

robdösambr : Ev içinde giyilen üstlük.

rop : Ağır kumaştan yapılan bir çeşit kadın elbisesi.

serpus : Başlık, başa giyilen şey. Osmanlılar ’da 2. Mahmut devrine kadar giyilen takke ve kavuklara verilen ad.

smokin : Bir ceket ya da bazen saten yakalı bir spencer ve aynı satenden şeritle süslü bir pantolondan oluşan erkek gece kıyafeti.

terlik : Ev içinde giyilen hafif, az dayanıklı rahat ayakkabı.

tuhafiye : Çorap, mendil gibi giyim eşyası ve giyimde kullanılan süs yapmaya elverişli eşya.

tuvalet : Kadınların gece toplantılarında giydikleri bir çeşit elbise.

tülbent : Pamuk ipliğinden ince ve seyrek olarak dokunmuş yumuşak hafif bez.

yakalık : Erkek gömleklerinin üzerine takılan eğreti yaka.

yeldirme : Kadınların eskiden giydikleri hafif bir üst kıyafeti.

yelek : Gömlekten sonra (üstüne) ceketin altına giyilen kolsuz bir tür giyecek.

yen : Elbisenin kol ağzı. Elbise kolu.

A

Abajur : 216
Ahşap ev : 178
Alçı : 156
Almanya : 40
Ameliyat masası : 173
Anahtar : 85,93,155,176
Antika : 210
Apartman : 154,155,156,157,162,167,183,194,215
Apteshane : 154
Asansör : 154
Astar : 21
Avlu : 176,210
Avrupa : 25,31,32,40,47,50,55,56,81,129,139,145,146,150,155,162,164,166,170,183
Ayakkabı : 81,137
Ayastafanos : 176
Ayna : 25,32,111,131,138

B

Balkon : 83
Bando : 155
Banyo : 81,154
Bar : 26,197,198,205,213
Baston : 75,102,148,149
Başörtü : 71
Bavul : 25
Berlin : 145,212
Beyoğlu : 24,25,26,31,36,37,38,41,45,49,61,76,95,197
Bez : 102,124,209
Biblo : 25
Bira : 66,69
Boğaziçi : 19,26
Boyunbağı : 194
Brüksel : 148,168
Budvar : 154
Büfe : 209,226,228
Büyükada : 59,61,62,83
Büyükdere : 94

C

Camekan : 26,36
Cami : 186,187,188
Canfes : 21
Ceket : 66,141
Cep : 10,112,141,158
Ceviz : 210

Cihangir : 23,49,50,78,133,14,142,159,162,169,175,176,187,194
Cumba : 46

Ç

Çam : 59,62,69,70,74
Çamaşır : 111,216
Çamlıca : 176
Çanakkale : 182,188,195,209,213
Çanta : 62,134
Çarık : 21,166
Çarşaf : 183,190,215
Çatalca : 144,151
Çatı : 60,153
Çay : 34
Çay ziyafetleri : 26,31
Çekiç : 156
Çekmece : 85,86,84,88,106,170
Çemberlitaş : 42,44,51,95,149
Çerçeve : 89
Çingirak : 176
Çin : 184
Çivi : 131
Çorap : 41,162,203

D

Daire : 24,155,176,210
Dam : 131
Defne : 166
Dekolte : 226
Demir sac : 147
Dolap : 41,406,137
Dükkan : 49

E

Elbise : 21,36,41,169,191
Eldiven : 41
Elmas : 105,139,152
Entari : 179
Erenköy : 29
Esvap : 75,122,160,163,165,195,202,221
Eşik : 25,158,182
Etajer : 131
Etek : 70,71,75

F

Fes : 46,88,89,102,154,197
Fişek : 27
Fumoir : 154
Fümüvar : 156

G

Galatasaray mektebi : 25
Gar : 144,162
Gardrop : 111
Gazino : 26
Gitar : 184
Giyotin : 30
Gözlük : 22,87,88
Güderi eldiven : 183
Gül : 74
Gülsuyu şişesi : 134

H

Halat : 21
Halı : 131,155,156,209,216
Hamam : 154
Han : 94,96
Haçer : 53,100,150
Hapishane : 122
Harem : 24,55,91,176,177,210,226
Hasır : 72,134
Havlu : 125
Havuz : 34,130,131
Heykel : 152

I

Izgara balık : 66,67

İ

İbrik : 97
İçki : 59,66,80
İğne : 38,199

İlik : 21
İnci gerdanlık : 40
İngiltere : 151
İskambil kağıdı : 106
İskemle : 199,202
İspirto : 109
İstanbulin : 20,21,22
İsviçre : 40,183

K

Kadeh : 64,66,67,68,69,180,202,228
Kadife : 226
Kafes : 28,85,170
Kağıthane : 162
Kahve : 89,209
Kahve (mekan) : 40,78,168
Kaloş : 21
Kamçı : 28
Kanape : 78,82,97,102,152,156,209
Kandil : 209
Kanlıca : 19,23,26,42,94,95,149
Karaköy : 26
Karanfil : 216
Kart : 144,145
Karavana : 163
Karyola : 120,122,170,179
Kavuk : 21
Kekik : 216
Kemer : 165
Kese : 100
Kıbrıs : 151
Kitap : 22,52,98,101,141,152,194
Koğuş : 163
Kolonya : 97,218
Koltuk : 38,39,42,85,92,103,137,138,170,194,227
Kombinezon : 217
Konak : 19,21,22,23,24,25,26
Koridor : 41,42,
Kostüm : 25,36,75,81,218
Köşk : 59,61,76,82
Kubbe : 210
Kulüp : 92
Kumar : 33,34,40,80,202
Kumaş : 40,71,73,203,216,

Kundura : 41,177,203
Kupa arabası : 133
Kurna : 154
Kurşun : 73,167,230
Kurşun kalem : 156
Külçe : 85
Küpe : 177
Kürek : 40
Kürk : 28,215
Kütüphane : 154,156

L

Lamba : 41,42,137,138,217
Leğen : 97
Lehistan : 40
Levha : 88,131,217
Likör : 66
Liman : 162
Loca : 198,202
Lokanta : 26
Londra : 92
Lüksemburg : 151
Lüstrin : 21

M

Macun : 156
Madalyon : 100
Mağaza : 36,49,55
Mahfaza : 106
Mahkeme : 30
Mahzen : 24,155
Manşon : 215
Manto : 130
Masa : 37,38,40,67,137,156,170,198,201,202,209,210,218
Maşrapa : 232
Maun : 155
Mengene : 161
Mendil : 21,41,97,192
Menekşe : 74
Mercan köşk : 216
Merdiven : 42,51,91,97,134,143,155,177,210
Meyve : 56,71,83,198
Mezarlık : 143
Mızıka : 155

Minder : 85,89,95,134,149
Mobilya : 24,131,209,216
Monte Carlo : 40
Musiki : 35,75,183
Mücevher : 137,138

N

Nis : 40
Nişantaşı : 91

O

Odun : 154
Ok : 64
Opera : 25
Osmanbey : 197
Otel : 75,76,85,87,88,146,210
Otoman : 210
Otomobil : 155,197

Ö

Önlük : 24

P

Palas : 40
Pangaltı : 107,133,197
Pansiyon : 151
Papatya : 74
Paravana : 215,217
Pardesü : 148
Paris : 40,129,130,145,148,151,152
Parke : 70,154
Peçe : 46
Pelerin : 215
Penguvar : 32
Pera Palas : 133
Perde : 143,156,170,210,216
Pervaz : 210
Peşte : 224
Pike : 85

Piket partileri : 82
Pisaltıye : 24
Piyano : 224
Poker partileri : 34

R

Raf : 138
Rakı : 66
Ray : 155
Redingot : 20,21,22,134
Robdöşambr : 85
Rokoko : 21,22

S

Saat : 177
Salon : 31,33,34,36,38,39,40,41,70,71,75,88,119,122,154,156,184,202
Sandalye : 103,137
Saray : 40
Sargı : 187
Sarı altın : 40
Sarıyer : 176
Sayfiye : 26
Saz : 22,59
Sebil : 188
Sebze : 159
Seccade : 89
Sedye : 230
Selamlık : 55,176
Serpüş : 25
Sigara : 29,39,52,103,148,203,227
Silah : 105,165,230
Sineklik : 185
Sirkeci : 144
Smokin : 226
Soba : 104
Sofa : 51,90,91,97,134,136,143,156,177,178,209,210
Sofya : 194,211
Su : 124,151
Suare : 25
Sucuk : 161
Sürgü : 137,138
Sürme : 163,214

Ş

Şampanya : 82,88,198
Şapka : 25
Şarap : 66,67,109,196
Şato : 40
Şehzadebaşı : 176
Şezlong : 25,32
Şişli : 46,60,142,154,156,157,162,167

T

Tabak : 208
Tabanca : 151
Tablo : 88
Tabure : 35,216
Tabut : 144,187
Taksim : 49,108,127
Tambur : 184
Tarabya : 94
Tas : 193
Tavan : 24,25,156,170,177,216
Tayyare : 162
Telefon : 155,225
Telgraf : 141,142,144,152,155,158,197,198
Tepebaşı : 88
Terlik : 155,210
Tokmak : 144
Top : 32
Törpü : 32
Tramvay : 95,155
Tren : 162
Trieste : 138,139,141,142
Tuğla : 154
Tuhafiye : 26,41
Tuş : 37
Tuvalet : 169
Tuvalet masası : 32,81,217
Tülbent : 134
Türbe : 187,188
Türkiye : 150

U

Urgan : 153

V

Vagon : 227
Vals : 36
Vapur: 26,62,66,138,162
Varşova : 40
Vazo : 25
Veston : 165
Viranbağ : 77
Viski : 66,196,198,199,200,202,203

Y

Yaka : 165,184
Yakalık : 105,106,111
Yaldız : 89,155
Yalı : 19,23,24,41,42,94,95,96,149
Yakut yüzük : 88
Yastık : 85
Yatak : 27,31,32,33,75,81,89,104,119,120,127,137
138,147,170,179,208,215
Yeldirme : 64,66,192
Yelek : 21
Yelpaze : 185
Yen : 73
Yeniköy : 94
Yorgan : 32,33,119

Z

Zakkum : 180
Zambak : 39
Zeytinyağı : 209
Zil : 134,154,195
Ziynet : 40
Zümrüt yüzük: 40

KAYNAKÇA

- **DEVELLIOĞLU FERİT** Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik, Lûgat, Aydın Kitapevi Yayınları 13. Baskı 1993, Ankara
- **Meydan Larousse** A'dan , Z'ye 12 cilt
- **Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi** , A'dan , Z'ye 24 cilt